

véve) 3-mal szorozzuk és mindjárt beírjuk a megfelelő helyre. — 3 és $\frac{3}{4}$ ezre-
tékes tételnél, (amennyiben ezt kell alkalmaznunk a leszámolódíjnál) a mellék-
számításon előbb 3 ezreléket írunk fel, alája írjuk ennek negyedrészt és össze-
adjuk. — Az összes előforduló mellékszámításoknál mindig 3 tizedesre dolgoz-
tassunk, mert különben a fillérek nem lesznek pontosak.

Eckerdts Elek.

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

A nemzeti zászló jelentőségének méltatása.*)

Kedves Tanulóifjúság!

Az ideai nyaram utolsó szakaszát egy csöndes kis fürdőhe-
lyen töltöttem. Gyógyulást, üdülést kereső emberek élték ott
eseménytelen életüket.

Egyik napon a fürdőben szokatlan élenkséget észleltem. „Ki
az?” „Hogy hívják?” „Melyik?” — és így tovább. A kérdések
tömege röpködött a levegőben.

Körülnézek. Látom ám, hogy az érdeklődés egy fiatal em-
bernek szól, aki az úszómedence szélén ül és csöndesen beszél-
get a társaságával. A fején azonban a magyar olimpiai vízipóló-
csapat jellegzetes fürdősapkája, testén pedig a közismert, ma-
gyar címerrel díszített, piros melegítő zubbony volt. Azonnal
tudta mindenki, hogy egyik olimpiai bajnok a fürdő vendége
és legfeljebb a neve után érdeklődött az, aki tudni akarta, me-
lyik a sok közül.

Mi árulta el a vendég kilétét? *Azok a jelvények, amelyeket
a fürdőruhadarabjain viselt.* Szót sem váltottunk vele, mégis
tudtuk, kicsoda.

A nyelven kívül tehát van még egy másik, egy ősbibb., ré-
gebbi beszéd, és ez a *jelbeszéd*. Ezt az ember már akkor hasz-
nálta, amikor még nem rendelkezett elég szóval gondolatai ki-
fejezésére. Bizonyos jelekkel értette meg magát, mert a jelbe-
széd sokszor rövidebb a nyelvbeszédnél, tömörebb, sokatmon-
dóbb.

Ahogy a kisgyermek is jelbeszéddel érteti meg magát ad-

* Elmondta: Tóth Anna szakvezető tanár a gyakorló polgári iskola f. évi
szeptember hó 9-én tartott tanévnyitó ünnepélyén.

dig, míg meg nem tanulta az életéhez tartozó tárgyak, fogalmak neveit.

Jelbeszéd az egyenruha is. Első szempillantásra megmondja, hova tartozik a viselője, milyen a rangja, milyen fegyvernemben szolgál. — Jelbeszédnek a kitüntetések; hősiességről, kiválóságról tanuskodnak. A ruhátokon viselt cserkészliliomról, vöröskeresztről, vagy sportjelvényről azonnal megállapíthatom: melyitek milyen egyesületnek tagja, anélkül, hogy erre nézve bárkit megkérdeztem volna.

Vannak egyesületi jelvények és vannak a felekezeteknek jelvényei. Ismeritek a dicsőség babérkoszorúját; a béke olajágat vivő hófehér galambját; ismeritek a német újjászületés horogkeresztjét és ismeritek az olasz fasizmus egységes erőt szimbolizáló vesszőnyalábját.

Mind, mind mond valamit. Beszédesekek és mindenki számára érthetők. Ezeket átmentette az emberiség a múltból, mert szólnak hozzánk és megértjük őket. Sőt nemcsak szólnak, hanem egyenesen képviselik is azt a közösséget, azt az eszmét, gondolatot, amit jelképeznek, úgyannyira, hogy aki ezeket a jelvényeket megsértette, az megsértette azt az eszmét is, ami mögöttük van.

Van azután gyerekek, egy jelvény, magasztos, drága, szent szimbólum, amire felnézni szívdobogtató öröm, amiért szolgálni boldog ajándék, és amiért meghalni szent kötelesség és ez: *a magyar nemzeti zászló!*

Magyar nemzeti zászló!

Ugy mondom ki ezt a három szót, mintha imádkoznék.

Nemzeti zászló . . .

Talán csak egy síma farúd és olcsó kis anyagból a szárnya, de ahol hármasszínű megvillan, ott magyar szívek dobognak és magyar testvérek vannak mögötte. Ott magyar élet van és ha egyetlen ember tartozik is hozzá, akkor is az az ember ott a magyar nemzetnek egy része, egy darab a nemzet élő testéből, mert *a nemzeti zászló egy a nemzettel.*

Ezt az érti meg legjobban, aki külföldön jár. Jár-kel az ismeretlen utcák tömkelegében, egyszer csak az egyik palota homlokzatáról szemébe mosolyog a címeres magyar zászló. A magyar követség épülete. Ide bemehetek, otthon vagyok, bajomban segíteget, védelmet találok, ez a ház a nemzeti zászló jelvénye alatt a messze idegenben is a magyar haza egy darabkája számomra.

Ki, mikor használta az első zászlót, erre nézve nem tud felelni a történelem. Egy azonban biztos, hogy messze évezredek óta jelképezi azt a nemzetet, aminek a színeit viseli.

Akik közületek már tanultak történelmet, azok ismerik a nagy római hadvezérnek és államférfiúnak, Gallia meghódítójának, Julius Caesárnak nevét. Hosszu évek kegyetlen hadjá-

ratai után sikerült csak a vad, de hős gall törzseket Róma igájába hajtania. Fiatal királyuk, Veicingetorix fogságba esett és ezzel Gallia sorsa meg volt pecsételve. A kor szokása szerint Caesar nagy diadalünnepet rendezett. Trónja köré csoportosította a fogoly gall nemeseket és arra kényszerítette a királyt, hogy hódolattal járuljon elibe. A győztes római légiók is a trón körül csoportosultak és messze a dombon feltűnt az ifjú fogoly király szálas alakja, amint teljes harci fegyverzethen, hófehér lován, lassan léptetett a győztes Caesar trónusa felé. Tudták a gall urak jól, hogy minden elveszett. Tudták, hogy ez az ünnepség a gall szabadság temetési ünnepélye. Mégis méltóságteljesek voltak, komorak és némák. Ne lássa az ellenség megalázottságukat, ne gyönyörködhessek fájdalmukban.

A király a trónus elé ért. Leszáll lováról és féltérdre ereszkedik a hódító előtt. — Borzasztó megaláztatás, — de ezt is elszenvedték. Hanem ami ezután következett, ahhoz már nem volt erejük.

Az emelvény legalsó lépcsőfokára voltak fektetve a zsákmányul esett hadi zászlók. Vercingetorix lehajol, felemeli az egyiket és megcsókolja vérről áztatott selymét.

Abban a pillanatban Caesar feláll és megindul lefelé a lépcsőn. Amint az utolsó fokra ér, súlyos lába rádobban a keresztbe feszített zászlórúdra és ketté töri. — Reccsenve jajdul a farúd. Hangja belehasít a gall urak szívébe és feljajdulnak tőle, mint a kárhozottak. — Mindent birtak: a csaták sebeit, a maguk megaláztatását, szeretett vezérük szomorú fogolysorsát, — *de szent nemzeti zászlójuk meggyalázásának elviselésére már nem volt erejük.* Mert ez a zászló ott az egész gall nemzet életének, szabadságának, dicsőségének a halálát jelentette.

A zászló, gyerekek, ma is egy a nemzettel. Emlékezzetek csak Dugovics Tituszra! Mennyire tudta, hogy az a lófarkas török zászló ott Nándorfehérvár fokán a megújuló pogány erőt jelentené a magyar győzelem rovására — és meghalt érte. — Szulejmán szultán a nagy tervében, Bécs megverésében útját álló Jurisichtól végül csak annyit kért, hogy kitűzhesse zászlóját Kőszeg falára, — Budavár felszabadításánál, ami szeptember 2-án következett be, már július 27-én ott lengett a bástyafokon a győri hajdúk jóvoltából a felmentő csapatok zászlaja és ez a zászló adott új, meg új erőt a lankadó csapatoknak, emberfeletti feladatuk teljesítésére. — Hallottátok, vagy meg fogjátok hallani, mit jelentettek Rákóczi zászlai, amiket előhírnökül küldött Lengyelországból a magyar szenvedők számára. Térden állva fogadták, könnyezve csókolgatták olyan férfiak, akiknek soh'sem volt könny a kenyere. — És végig, a történelem során, száz, meg száz példában tudnék rámutatni, mit jelent a hármasszínű nemzeti lobogó.

Csupán egy esetet mondok még el, Gyerekek, hogy lássátok,

mit jelent az egész ember számára a zászló. Legyen követendő példa számotokra!

Közele ismerősömmel történt. Mint haditengerész, szolgálta végig a világháborút egy torpedórombolón. Az Adria bizony nem volt akkor a sokszor megénekelt szelíd víztükör, mert aknák rejtőzködtek a mélyében, torpedók fúródtak sísteregve a hajók fenekébe, bombák robbantak a levegőben és ágyúk bömbölését verték vissza a parti hegyek. A tengerészek mégis szerették az Adriát is, hajójukat is, hisz számukra a hajó nemcsak a hadi színteret, hanem az otthont is jelentette. Vitézül harcoltak érte.

De jött a szomorú hír: vége a háborúnak, — még mielőtt befejezhettük volna. És jött a szigorú parancs: leszerelni! Átadni mindent az entente megbízottainak.

A parancs — parancs. És aki katona, az tud engedelmeskedni.

Átadták a hajót, átadták a gépeket, átadták a felszerelésüket, átadtak mindent, amire a parancsuk szólt, — csupán egyet nem adtak át. *A zászlót*, mely alatt becsülettel harcoltak. Garasos rongydarab. Nap fakította, bóra megtépdeste, sirokkó hervasztotta, filléreket érő semmi, — de ezt az egyet még sem adták oda. Keskeny kis csikokra szabdalták és szétosztották maguk között. Jutott belőle kapitánytól az utolsó matrózsig mindenkinek. Bevarrták a ruhájuk bélése alá és megfogadták, hogy a zászlóhoz és egymáshoz szeretettel fognak ragaszkodni halálukig.

A jó Istennek úgy tetszett, hogy az én ismerősömet fiatalon magához szólítsa közülük.

A haldokló kívánsága parancs. A család engedelmeskedett. Kettévágta a fakó kis zászlódarabkát. . . . Egyik része az elköltözött kis fiának egyetlen öröksége és legféltettebb kincse, — a másik részét pedig a halott összekulcsolt kezébe tették a szíve fölé. A volt bajtársakat értesítették. És ők megjelentek majdnem teljes számban. Felsorakoztak a koporsó mellett, égő szemük rátapadt a halott kezében virító kis zászlódarabkára, egymásra néztek és egyazon pillanatban feszes vigyázz-ban letisztelegtek a halott előtt. Úgy kísérték ki utolsó útjára.

Ő teljesítette fogadását: hívta őket.

Ők teljesítették ígéretüket: eljöttek hozzá.

Miért mondtam ezt el, gyerekek? Azért, hogy egy közeli példán is lássátok, mit jelent a zászló? Jelentette ezeknek a tengerészeknek a hazát, amelyért teljes szívükből és minden erejükből harcoltak, míg csak tehették. Jelentette a *bajtársi együvé tartozást*, hűséges kitartást, testvéri szeretetet, amire megint csak a zászló tanította meg őket. Szétforgácsolt darabkáit ki tudja, hol, ki tudja, merre dédelgetik, őrizgetik féltőn, de ezek a darabkák egymás után kíváncsoznak, mint ahogy egymás után kíváncsoznak azok a darabok, amelyeket édes hazánk testéről erőszakkal letépett az ellenséges kapzsiság.

Ezek a kis zászlódarabkák ott vannak a fiókok mélyén, vagy bekeretezett üvegek alatt, örökölni hagyva a fiaknak, örökölni és parancsul, hogy apáik nyomdokain járva, teljesítsék a nagy parancsot: *szolgálják a régi, nagy, csonkított Magyarországot gondolatát és szeressétek azokat, akik a haza szolgálatában, bajtársi munkában, egy közös cél egységében állanak.*

A zászló szól, a zászló parancsol. Hallgassatok rá! A zászló visszaint a történelmi múltba és rámutat azokra, akik híven követették őt. — Mit tettek azok?

Teljesítették a kötelességüket. Semmit többet. — Legyen az bástya, vagy tenger, csatatér, vagy termőkalászos mező; legyen az műhely, vagy laboratórium, katedra, vagy házi tűzhely, mind, mind a magyar nemzet egységének tagja, amiért erőnk minden megfeszítésével, szívünk utolsó csepp véréig tennünk kell azt a feladatot, amit a helyzet reánk szabott.

Egyik feladatunk tehát: a kötelességünk teljesítése.

De van egy másik is ezenkívül. Szeretnünk kell a munkát, amit végzünk, mert a legkisebbrangú munka is a hazát szolgálja, — de szeretnünk kell azokat is, akikkel együtt, egy közösségben dolgozunk. *A zászló a bajtársi szeretetre is tanít* és akinek szűkebb, kisebb körben megnyílik az önzetlen szeretetre a szíve, az lassanként fölemelkedik abba a magasságba, amit Széchenyi fejez ki gyönyörűen: „Csak a gyöngye szereti önmagát, — az erős egész nemzeteket hordoz szívében.”

Ti ne legyetek gyengék, édes jó gyermekeim! Áradjon ki szívetek szeretete egymásra, áradjon ki feljebbvalóitokra, áradjon ki egész magyar hazátokra.

Erre is tanít még a nemzeti zászló.

A nemzeti zászló tehát nem holt, élettelen tárgy, hanem eleven, élő valóság, a magyar nemzet egységének drága, beszédes képviselője.

Tiszteletadás jár neki.

Kislány tanítványaim azt kérdezték egyszer, hogyan viselkedjenek, ha elmennek az országzászló mellett. Mindig zavarban vannak, mert nem tudják, mi a teendőjük. — Hát nektek, fiúknak, tudom, ez nem kérdés. Meg vagyok róla győződve, hogy valamennyien megemelik a kalaptokat, ha elmentek mellette, vagy feszesen tisztelegtek, ha egyensapka van rajtatok.

A lányoknak pedig azt mondom, tegyenek úgy, ahogy én szoktam. Akármekkora társaságban is vagyok, az országzászló mellett pár pillanatra elhallgatok, felnézek rá és azt mondom magamban: Isten, áldd meg a magyart!

Tegyetek így ti is, gyerekek, mert a szívből jött imádság mindig Istenhez talál és lengjen bár gyászolón, csüggedt szomorúsággal, félárbócra eresztve a magyar zászló, — avagy egy boldog eljövendő napon lendüljön föl a csúcsig, mint a napba

induló sas szárnya, akkor is, mindig is ez az imádság legyen a gondolatotok, valahányszor a nemzeti zászlóra néztek: *Isten, áldd meg a magyart!*

Tóth Anna.

Magyar nyelv.

Ecsedi István: Csárdák a Hortobágyon.

Anyaggyűjtés tapasztalás útján.

Tanítás a polgári iskola III. osztályában.

A) Óravázlat.

Szemléltető eszközök: Magyarország térképe; kép: Vihar a Hortobágyon.

I. Számonkérés:

1. Az előző óra olvasmányai, és ezekkel kapcsolatban az írásmű tárgya, tartalma, alakja, stílusa.

2. Házi írásbeli feladat.

II. Ráhangolás:

Beszélgetés a Hortobágyról.

III. Célkitűzés.

IV. Tárgyalás:

1. Az olvasmány bemutatása.

2. Az olvasmány elemzése.

3. Stilisztikai ismeretek levonása: anyaggyűjtés tapasztalás útján.

4. Hasonló példák gyűjtése.

V. Összefoglalás.

VI. Házi írásbeli feladat: Egy nevezetes nyári napom.

B) Tanítás.

I. Számonkérés:

1. Mit olvastunk a múlt órán? (Kuthy Lajos: A hortobágyi csárda; Petőfi: Kutyakaparó.) Mi a tárgya Kuthy Lajos írásművének? (A hortobágyi csárda.) Hol van a hortobágyi csárda? (A Hortobágyi-pusztán, Debrecen és Karcag között, a Hortobágy-folyó mellett.) Mondd el Kuthy Lajos nyomán, milyen volt a hortobágyi csárda száz évvel ezelőtt! (A csárda elhanyagolt állapotban volt . . . A bolthajtások . . . A szobák . . . A bútorkészlet . . . Az ablakok . . . A falkarcolások és felírások . . . A gólyafészkek . . .) Ma is ilyen a hortobágyi csárda? (Tisztaság, rend, magyaros berendezés, kényelem, stb.) Mi a tárgya Petőfi költe-